คู่มือการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน
ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548

กรมทรัพยากรน้ำ
กองอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

คำนำ

การดำเนินงานตามภารกิจของกรมทรัพยากรน้ำ เป็นงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน การดำเนินงานโดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจึงมีความสำคัญ โดยอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำได้เห็นชอบแผนงานโครงการภายใต้แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2562-2565) ในประเด็นชุมชน ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่กำหนดให้มีการจัดทำคู่มือสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการของกรมทรัพยากรน้ำ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนภายใต้โครงการพัฒนา อนุรักษ์ ฟื้นฟู แหล่งน้ำตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548

คู่มือการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานเกี่ยวข้องนำไปใช้ในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนภายใต้โครงการพัฒนา อนุรักษ์ ฟื้นฟู แหล่งน้ำ เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการดำเนินงาน ประชาชนสามารถเข้าถึงและแสดงความคิดเห็นของประชาชนสะดวกและหลากหลายวิธีมากขึ้น ทำให้ประชาชนมีความเข้าใจอันดีต่อการดำเนินโครงการของรัฐ ลดปัญหาความขัดแย้งของหน่วยงานของรัฐ กับชุมชนหรือประชาชนที่ได้รับผลกระทบ การดำเนินโครงการของรัฐสามารถบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงและมีความยั่งยืน

กรมทรัพยากรน้ำ
กองอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	3
บทที่ 1 ความเป็นมา	
1.1 หลักการและเหตุผล	5
1.2 วัตถุประสงค์	5
1.3 เป้าหมาย	5
บทที่ 2 สาระสำคัญ	
2.1 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม	6-11
2.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	12-17
2.3 บทบาทหน่วยงานของรัฐ	18
2.4 บทบาทและสิทธิของประชาชน	18-19
2.5 หลักเกณฑ์ในการเข้าถึงสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชน	19
บทที่ 3 การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548	
3.1 หน้าที่และวิธีการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐในการเผยแพร่ข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน	20-24
บทที่ 4 ภาคผนวก แนวทางการรายงานผลการดำเนินการ	
4.1 แบบรายงานโครงการของรัฐ	25-26
4.2 ตัวอย่างแบบสอบถามการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน	27
4.3 ตัวอย่างแบบรายงานการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน	28
4.4 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548	29-33

บทที่ 1

ความเป็นมา

1.1 หลักการและเหตุผล

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นและการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนจะทำให้ฝ่ายบริหารได้รับข้อมูล หรือความคิดเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับเรื่องที่นำออกรับฟัง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการตัดสินใจว่าสมควรดำเนินการอย่างไรกับเรื่องที่นำออกรับฟังนั้น และกำหนดแนวทางที่เหมาะสมและเพียงพอในการป้องกันหรือเยียวยาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการตัดสินใจนั้น

การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามหลักสากล มีสองแนวทาง แนวทางที่หนึ่ง เป็นการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยผ่านผู้แทนราษฎร และแนวทางที่สอง เป็นการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสียกับการตัดสินใจของรัฐโดยตรง โดยใช้ทั้งสองแนวทางควบคู่กันไป กล่าวคือ นอกจากรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยผ่านทางผู้แทนราษฎรตามกลไกรัฐสภาแล้ว รัฐบาลยังจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยตรง ซึ่งรัฐบาลมิได้รับฟังแต่อย่างเดียว แต่ให้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่รับฟังแก่ประชาชนด้วยวิธีการให้ข้อมูล และรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหน่วยงานของรัฐที่จะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนสามารถเลือกได้ตามสถานการณ์

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่า การเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ หรือการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความจำเป็นต่อการบริหารภาครัฐ เห็นได้จากการกำหนดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในกฎหมายสูงสุด รวมทั้งมีกฎหมายและมาตรการออกมารองรับสิทธิของประชาชน การนำหลักการไปปฏิบัติ หรือการทำให้ระบบราชการเปิดรับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริงเป็นความรับผิดชอบของข้าราชการและพนักงานของรัฐทุกคน

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของกรมทรัพยากรน้ำ มีกรอบแนวทางในการในการปฏิบัติงาน
2. เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทราบและเข้าใจ ขั้นตอนการดำเนินงานในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และสามารถนำไปปฏิบัติได้
3. เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทราบแนวทางการปฏิบัติงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548

1.3 เป้าหมาย

โครงการของรัฐจะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างแท้จริง

บทที่ 2

สาระสำคัญ

2.1 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปร่วมกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ต้องขึ้นอยู่บนพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระในทางความคิด มีความรู้ ความสามารถในการกระทำ และมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม โดยหลักการ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นจนถึงที่สุด ไม่ใช่เป็นการจัดเวทีการมีส่วนร่วมครั้งเดียว ตัวอย่างเช่น ในแก้ปัญหาของชุมชน ควรเปิดให้ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่ต้นจนจบ (ผศ.ดร.อรทัย ก๊กผล) ดังนี้

1) เริ่มตั้งแต่การเกิดจิตสำนึกในตนเองและถือเป็นภาระหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนเองอยู่

2) ร่วมคิดด้วยกันว่าอะไรที่เป็นปัญหาของชุมชน มีสาเหตุอย่างไร และจะจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเป้าหมายอย่างไร และควรที่จะจัดการกับปัญหาใดก่อนหลัง

3) ร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน ว่าจะจัดกิจกรรมหรือโครงการอะไร จะแบ่งงานกันอย่างไร ใช้งบประมาณมากน้อยเพียงใด จะจัดหางบประมาณมาจากที่ใด และใครจะเป็นผู้ดูแลรักษา

4) ร่วมดำเนินงาน ประชาชนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เต็มกำลังความรู้ความสามารถของตนเอง

5) ร่วมกันติดตามประเมินผล ตลอดเวลาที่ทำงานร่วมกันประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบถึงปัญหาอุปสรรคและร่วมกันในการหาทางแก้ไขปัญหา เพื่อให้งานหรือภารกิจดังกล่าวสามารถสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย

6) ร่วมรับผลประโยชน์ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนแล้วย่อมที่จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งอาจไม่จำเป็นที่จะต้องอยู่ในรูปของเงิน วัตถุสิ่งของ แต่อาจเป็นความสุขสบายความพอใจในสภาพของความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นก็ได้

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการนำการมีส่วนร่วมของประชาชนไปสู่การปฏิบัติ ต้องเข้าใจว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางครอบคลุมการมีส่วนร่วมของประชาชนหลากหลายระดับ ตั้งแต่การแจ้งให้ประชาชนรับทราบการดำเนินโครงการของประชาชนหลังจากผู้บริหารตัดสินใจแล้วการจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การให้ประชาชนมาร่วมในการปลูกป่า เก็บขยะ โดยประชาชนอาจไม่ได้ร่วมคิดเลยก็ได้ ดังนั้น เพื่อทำให้เกิดความชัดเจนและสามารถพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ในอนาคต การเข้าใจในเรื่องระดับการมีส่วนร่วมเป็นเรื่องสำคัญ มีนักวิชาการมากมายเสนอตัวแบบการมีส่วนร่วม อาทิเช่น

ตัวแบบขั้นบันไดการมีส่วนร่วมของพลเมืองของ Arnstein

ตัวแบบ **"ขั้นบันไดการมีส่วนร่วมของพลเมือง"** หรือ **"Ladder of Citizen Participation"** ของ Arnstein ถือตัวแบบที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง เพราะนำเสนอตั้งแต่ ค.ศ. 1969 ซึ่งแบ่งบันไดการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 8 ขั้น ประกอบด้วย

1) ขั้นการควบคุม (Manipulation)

2) ขั้นการรักษา (Therapy)

3) ขั้นการให้ข้อมูล (Informing)

4) ขั้นการรับฟังความคิดเห็น (Consultation)

5) ขั้นการปรึกษาหารือ (Placation)

6) ขั้นการเป็นหุ้นส่วน (Partnership)

7) ขั้นมอบหมายอำนาจ (Delegated Power)

8) ขั้นอำนาจพลเมือง (Citizen Control)

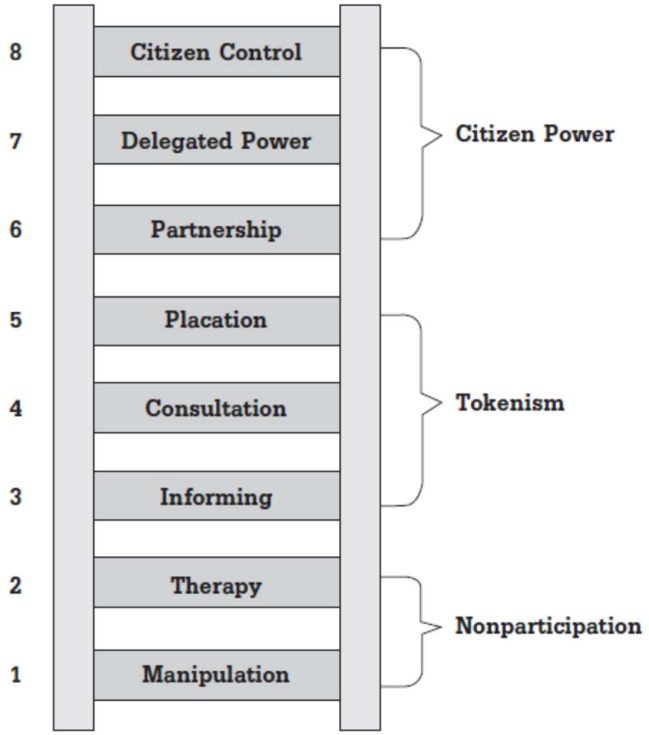

แผนภาพที่ 1 แสดงขั้นบันไดการมีส่วนร่วมของพลเมืองของ Arnstein (1969)

ระดับขั้นบันไดที่สูงขึ้นสะท้อนอำนาจของประชาชนที่มากขึ้น สำหรับ Arnstein นั้น ขั้นบันไดที่ 1 และ 2 ถือว่ายังไม่เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเลย หรือที่เรียกว่า Nonparticipation ส่วนขั้นที่ 3 ถึงขั้นที่ 5 เรียกว่า Tokenism หมายถึง ประชาชนมีโอกาสในการให้ข้อมูลความคิดเห็นแต่ยังไม่มีอำนาจในการ

ตัดสินใจ ขั้นที่ 6, 7 และ 8 ถือว่าประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจหรือเรียกว่า Citizen Power จากตัวแบบนี้สะท้อนให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในระดับเป็นภาคีหุ้นส่วน (partnership) จึงจะเป็นจุดเริ่มของบทบาทและอำนาจของประชาชนอย่างแท้จริง

ตัวแบบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนของ IAP2

ตัวแบบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนนี้นำเสนอโดยสมาคมนานาชาติด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (International Association of Public Participation) ซึ่งแบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 5 ขั้น ซึ่งเป็นตามหลักการเดียวกับของ Arnstein คือ ยิ่งสูงขึ้นยิ่งสะท้อนอำนาจและอิทธิพลของประชาชนในการบริหารหรือตัดสินใจมากขึ้น

แผนภาพที่ 2 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนของ IAP2 และตัวอย่างเทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชน

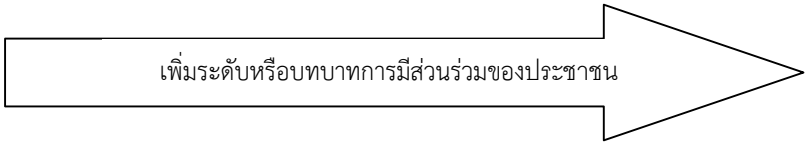

ขั้นให้ข้อมูลข่าวสาร Inform	**ขั้นรับฟังความคิดเห็น** Consult	**ขั้นเข้ามามีบทบาท** Involve	**ขั้นสร้างความร่วมมือ** Collaborate	**ขั้นเสริมอำนาจ** Empower
เป้าหมาย				
เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนละเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นปัญหา ทางเลือกและทางแก้ไข	เพื่อได้รับข้อมูลและความคิดเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับปัญหา ทางเลือกและทางแก้ไข	เพื่อร่วมทำงานกับประชาชน เพื่อสร้างความมั่นใจกับประชาชนว่าความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะได้รับการพิจารณา	เพื่อเป็นหุ้นส่วนกับประชาชนในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ ตั้งแต่การระบุปัญหา พัฒนาทางเลือกและแนวทางแก้ไข	เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ
สัญญาต่อประชาชน				
เราจะทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร	เราจะให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน รับฟังความคิดเห็น รวมทั้งตระหนักถึงข้อมูลและความคิดเห็นจากประชาชนในการตัดสินใจ	เราจะทำงานกับประชาชน เพื่อให้ความคิดเห็นและข้อมูลจากประชาชน สะท้อนในทางเลือก	เราจะทำงานร่วมกับประชาชนเพื่อได้ข้อเสนอแนะและความคิดใหม่ รวมทั้งนำข้อเสนอแนะของประชาชนมาเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้	เราจะปฏิบัติสิ่งที่ประชาชนตัดสินใจ
ตัวอย่างเทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชน				
- การประชาสัมพันธ์ - จัดทำรายงานผลงานประจำปี - จดหมายข่าว	- ลงพื้นที่ชุมชนของเทศบาล - การประเมินผลการดำเนินงาน	ศูนย์รับเรื่องร้องทุกข์เทศบาลโดยตัวแทนชุมชน	- คณะกรรมการร่วมเอกชน-ท้องถิ่น ด้านภาษี - คณะกรรมการพัฒนา	- การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยประชาคม - สภาเมือง

แหล่งที่มา: ปรับปรุงจาก Public Participation Spectrum พัฒนาโดย สมาคมนานาชาติด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (International Association for Public Participation)

จากตารางข้างต้นการมีส่วนร่วมของประชาชนแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1) การมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจให้ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับที่สูงสุด เพราะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตนเอง หน่วยงานของรัฐ จะดำเนินการตามผลของการตัดสินใจนั้น รูปแบบการมีส่วนร่วมในขั้นนี้ที่รู้จักกันดีคือ การลงประชามติ หรือสภาเมือง การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้สะท้อนการยอมรับอำนาจการตัดสินใจของประชาชนหรือชุมชน อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมในระดับนี้ จะต้องมีกระบวนการเสริมความสามารถของประชาชนให้สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง อาทิเช่น ข้อมูลที่ครอบคลุมเพียงพอ การเสริมสร้างทักษะให้ประชาชนวิเคราะห์ข้อมูลและตัดสินใจหาทางแก้ปัญหาที่มีคุณภาพ การใช้การมีส่วนร่วมในระดับนี้สะท้อนให้เห็นถึงอำนาจของประชาชนในระดับสูง

2) การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ เป็นการให้บทบาทของประชาชนในระดับสูง โดยประชาชนและหน่วยงานของรัฐ จะทำงานร่วมกันในกระบวนการของการตัดสินใจ ฉะนั้นความคิดเห็นของประชาชนจะสะท้อนออกมาในการตัดสินใจค่อนข้างสูง รูปแบบการมีส่วนร่วมในขั้นนี้ เช่น คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน และคณะที่ปรึกษาฝ่ายประชาชน ผลการตัดสินใจที่ออกมาเป็นผลการตัดสินใจร่วมกัน เชื่อว่าน่าจะนำไปสู่การเสริมสร้างความสมานฉันท์ในสังคม เพราะประชาชนหรือตัวแทนของประชาชนเข้าไปมีส่วนในองค์กรตัดสินใจด้วย ไม่ใช่เพียงให้ความคิดเห็นต่อองค์กรตัดสินใจ

3) การมีส่วนร่วมในระดับเข้ามามีบทบาท เป็นลักษณะการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทำงานตลอดกระบวนการตัดสินใจ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชนอย่างจริงจังและมีจุดมุ่งหมายชัดเจน ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนจะสะท้อนออกมาในทางเลือกต่างๆ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนขั้นนี้ ใกล้เคียงกับการมีส่วนร่วมในระดับการร่วมมือ เพียงแต่รูปแบบการมีส่วนร่วมแบบร่วมมือ มีลักษณะเป็นกิจกรรมถาวรมากกว่าการมีส่วนร่วมในขั้นนี้ นอกจากนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นนี้ อำนาจการตัดสินใจสุดท้ายยังเป็นของหน่วยงานของรัฐ แต่ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างเข้มข้น ตัวอย่างเทคนิคการมีส่วนร่วมที่ใช้มาก อาทิเช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการการตั้งคณะทำงานภาคประชาชน เป็นต้น

4) การมีส่วนร่วมในระดับรับฟังความคิดเห็น เป็นลักษณะการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริง ความรู้สึกและความคิดเห็นประกอบการตัดสินใจ ดังนั้น ประชาชนมีบทบาทในฐานะเป็นผู้ให้ข้อมูลการตัดสินใจเป็นบทบาทของหน่วยงานภาครัฐ เทคนิคการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ เช่น การสำรวจความคิดเห็น การประชุมสาธารณะ ปัจจุบันนี้กฎหมายส่วนใหญ่มักกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐจัดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างน้อยในระดับการรับฟังความคิดเห็น

5) การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด บทบาทของประชาชนน้อยมากเพียงแต่รับทราบว่าเกิดอะไรที่ไหน ปัจจุบันการที่ภาครัฐตัดสินใจในเรื่องที่กระทบประชาชนและแจ้งให้ประชาชนทราบสะท้อนความล้าสมัยในการบริหารงาน การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชนเป็นเรื่องที่สำคัญมาก แต่ต้องไม่ใช่การให้ข้อมูลในลักษณะประชาสัมพันธ์ โดยให้มองแต่ด้านดีเท่านั้นหัวใจสำคัญ คือ การให้ข้อเท็จจริง ครอบคลุมและเพียงพอ เพื่อทำให้ประชาชนได้ข้อเท็จจริงและตัดสินใจแสดงความคิดเห็นอย่างมีคุณภาพ

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

1) เพิ่มคุณภาพในการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ ทำให้การตัดสินใจรอบคอบขึ้น

2) การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับและช่วยลดความขัดแย้งระหว่างนำไปปฏิบัติ

3) การสร้างฉันทามติ ลดความขัดแย้งทางการเมือง เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

4) ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5) การมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น สามารถลดการเผชิญหน้าและความขัดแย้ง

6) ช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดความใกล้ชิดกับประชาชนและเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน

7) พัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ ถือเป็นการให้การศึกษาชุมชนเพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจและเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน

8) ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น เสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่มีความกระตือรือร้น สอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

9) เกิดความรู้สึกร่วมและแสดงความเป็นเจ้าของท้องถิ่นของตนเอง

10) มีประสบการณ์และคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง

11) เห็นความสำคัญของตนเอง และมีส่วนรับรู้ถึงปัญหาอุปสรรคและสามารถแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของตนเองได้

12) สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตรงตามเป้าหมาย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่และบริการที่ดีขึ้น

13) สามารถป้องกันการบริหารจัดการของหน่วยงานของรัฐที่ไม่โปร่งใส ไม่ถูกต้องและไม่เกิดประโยชน์ในท้องถิ่นได้

การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นเครื่องมือประเภทหนึ่งที่ช่วยระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประเมินว่าผลประโยชน์นั้นจะมีผลต่อโครงการที่จัดอย่างไร ช่วยให้ทราบข้อมูลว่าใครบ้างที่ถูกผลกระทบจากโครงการทั้งทางบวกและทางลบ ใครบ้างที่อาจมีอิทธิพลและมีศักยภาพต่อความอยู่รอดของโครงการ โครงการจึงต้องนำบุคคลเหล่านี้เข้ามาร่วม เพื่อสร้างความเข้าใจและสนับสนุนโครงการ หรือบุคคลบางกลุ่มที่อาจไม่มีอิทธิพลแต่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของโครงการ เช่น ชาวบ้านที่จะได้รับประโยชน์จากการมีโครงการ การสนับสนุนของบุคคลกลุ่มนี้จึงมีความสำคัญต่อการอยู่รอดของโครงการ จึงต้องทำความเข้าใจตั้งแต่ต้น ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการมีส่วนร่วมสำหรับโครงการที่จะจัดทำ

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อาจจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

ก. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง คือ บุคคล หรือ กลุ่มผู้ได้รับผลจากโครงการโดยตรง ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของโครงการ เช่น ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ แบ่งกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงตามเพศ ชั้นทางสังคม รายได้ อาชีพ หรือกลุ่มผู้ใช้บริการ

ข. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรอง คือ บุคคล กลุ่ม องค์กร สถาบัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในโครงการ อาจเกี่ยวข้องโดยเงินทุน หรือเป็นหน่วยงานผู้ดำเนินโครงการ หรือเกี่ยวข้องโดยเป็นหน่วยงานอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เจ้าของโครงการโดยตรง แต่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องรวมถึงจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นที่ตั้งของโครงการ หรือเกี่ยวข้องโดยเป็นผู้ติดตามเรื่องนั้นมาโดยตลอด เช่น บุคคล สถาบัน หรือ NGOs หรืออาจเป็นกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ เช่น นักการเมืองในท้องถิ่น ผู้นำชาวบ้าน ผู้อาวุโส ผู้นำทางศาสนาอันเป็นผู้มีบทบาทอำนาจในทางความคิด

ค. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความสำคัญ หรือมีบทบาทอำนาจที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการ

ขั้นตอนการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แบ่งออกได้ 4 ขั้นตอน คือ

1) ระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก เพื่อประเมินว่า ใครมีแนวโน้มได้รับประโยชน์จากโครงการ ใครบ้างถูกผลกระทบในทางลบ มีกลุ่มที่มีลักษณะเฉพาะอยู่ในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือได้รับผลกระทบบ้างหรือไม่ (เช่น ชนกลุ่มน้อย) ใครสนับสนุน ใครบ้างที่คัดค้าน และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

2) ประเมินประโยชน์และผลกระทบของโครงการที่อาจมีต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก เพื่อประเมินว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมุ่งหวังอะไรจากโครงการ หรือมีทรัพยากรหรือกำลังด้านใดบ้างที่สามารถนำมาใช้ในการรณรงค์ได้หรือไม่ เป้าหมายของโครงการมีความขัดแย้งกับผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างไรบ้างและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะได้ประโยชน์อะไรบ้างจากโครงการ

3) ประเมินบทบาท อำนาจ และความสำคัญของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อประเมินว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีบทบาท อำนาจในรูปของการควบคุมกระบวนการตัดสินใจของโครงการ เช่น เป็นหน่วยงานเจ้าของเรื่องผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย หรือเป็นผู้ควบคุมทรัพยากรของโครงการ เช่น วัตถุดิบ หรือมีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ หรือมีการจัดกลุ่มเป็นองค์กรที่เข้มแข็งสามารถระดมพลเคลื่อนไหวคัดค้าน หรือมีความสำคัญเป็นกลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์โครงการ หากไม่เข้าร่วมจะมีผลกระทบต่อความอยู่รอดของโครงการ

4) วางยุทธศาสตร์เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาร่วมในกระบวนการมีส่วนร่วม พิจารณาจากประเด็นผลประโยชน์/ความสำคัญ/อิทธิพลของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย/ความพยายามให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งมีความสำคัญต่อโครงการเข้ามามีส่วนร่วม/สร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมตลอดโครงการ

2.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

มาตรา 57 (2) รัฐต้องอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 58 การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง

ในการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนชุมชนสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและโดยไม่ชักช้า

มาตรา 78 รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ การจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมตลอดทั้งการตัดสินใจทางการเมือง และการอื่นใดบรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน

มาตรา 253 ในการดำเนินงาน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นเปิดเผยข้อมูลและรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนทราบ รวมตลอดทั้งมีกลไกให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

2.2.2 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

มาตรา 7 การบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน หมายถึง การปฏิบัติราชการที่มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความผาสุกและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ความสงบและปลอดภัยของสังคมส่วนรวมตลอดจนประโยชน์สูงสุดของประเทศ

มาตรา 8 ในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ส่วนราชการจะต้องดำเนินการ โดยถือว่าประชาชนเป็นศูนย์กลางที่จะได้รับการบริการจากรัฐ และจะต้องมีแนวทางการบริหารราชการดังต่อไปนี้

(1) การกำหนดภารกิจของรัฐและส่วนราชการต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ตามมาตรา 7 และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐและนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อสภา

(2) การปฏิบัติภารกิจของส่วนราชการต้องเป็นไปโดยซื่อสัตย์สุจริต สามารถตรวจสอบได้ และมุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนทั้งในระดับประเทศและท้องถิ่น

(3) ก่อนเริ่มดำเนินการ ส่วนราชการต้องจัดให้มีการวิเคราะห์ผลดีและผลเสียให้ครบถ้วนในทุกด้าน กำหนดขั้นตอนการดำเนินการที่โปร่งใส มีกลไกตรวจสอบการดำเนินการในแต่ละขั้นตอน ในกรณีที่ภารกิจใดจะมีผลกระทบต่อประชาชน ส่วนราชการต้องดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือชี้แจงทำความเข้าใจเพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงประโยชน์ที่ส่วนรวมจะได้รับจากภารกิจนั้น

(4) ให้เป็นหน้าที่ของราชการที่จะต้องคอยรับฟังความคิดเห็นและความพึงพอใจของสังคมโดยรวมและประชาชนผู้รับบริการ เพื่อปรับปรุงหรือเสนอแนะต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อให้มีการปรับปรุงวิธีปฏิบัติราชการให้เหมาะสม

(5) ในกรณีเกิดปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินการ ให้ส่วนราชการดำเนินการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคนั้นโดยเร็ว ในกรณีที่ปัญหาและอุปสรรคนั้นเกิดขึ้นจากส่วนราชการอื่น หรือระเบียบข้อบังคับที่ออกโดยส่วนราชการอื่น ให้ส่วนราชการแจ้งให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทราบเพื่อดำเนินการแก้ไขปรับปรุงโดยเร็วต่อไป

2.2.3 พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561

หมวด 4 การจัดสรรน้ำและการใช้น้ำ

มาตรา 41 การใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะ แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

(1) การใช้น้ำประเภทที่ 1 ได้แก่ การใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะเพื่อการดำรงชีพ การอุปโภคบริโภคในครัวเรือน การเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์เพื่อยังชีพ การอุตสาหกรรมในครัวเรือน การรักษาระบบนิเวศ จารีตประเพณี การบรรเทาสาธารณะภัย การคมนาคม และการใช้น้ำในปริมาณเล็กน้อย

(2) การใช้น้ำประเภทที่ 2 ได้แก่ การใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะเพื่อการอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การผลิตพลังงานไฟฟ้า การประปาและกิจการอื่น

(3) การใช้น้ำประเภทที่ 3 ได้แก่ การใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะเพื่อกิจการขนาดใหญ่ที่ใช้น้ำปริมาณมากหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบข้ามลุ่มน้ำ หรือครอบคลุมพื้นที่อย่างกว้างขวาง

ลักษณะหรือรายละเอียดการใช้น้ำแต่ละประเภทตาม (1) (2) และ (3) ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกโดยนายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กนช.

การออกกฎกระทรวงตามวรรคสอง จะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อน

หมวด 6 การอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรน้ำสาธารณะ

มาตรา 78 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อการอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรน้ำสาธารณะ ในเรื่องหนึ่งเรื่องใดดังต่อไปนี้ได้

(1) กำหนดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำสาธารณะหรือทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้อง

(2) กำหนดห้ามการกระทำใด ๆ ที่มีผลเป็นการเสื่อมสภาพแหล่งน้ำหรือเสื่อมประโยชน์ต่อการใช้น้ำ หรือทำให้เกิดภาวะมลพิษแก่แหล่งน้ำ หรือระบบนิเวศแหล่งน้ำ หรือทำให้น้ำมีสภาพเป็นพิษจนน่าจะเป็นอันตรายต่อแหล่งน้ำ หรือระบบนิเวศแหล่งน้ำ หรือสุขภาพของบุคคล

(3) กำหนดให้ผู้ใช้น้ำซึ่งมีที่ดินติดต่อหรือใกล้เคียงกับทรัพยากรน้ำสาธารณะ จัดให้มีสิ่งก่อสร้างติดตั้งอุปกรณ์หรือเครื่องมือ หรือใช้กรรมวิธีใดตามที่กำหนด เพื่อตรวจสอบแหล่งที่ก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายแก่คุณภาพน้ำ

(4) กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการกับสิ่งก่อสร้างหรือกิจกรรมที่ได้ดำเนินการภายในเขตพื้นที่ที่กำหนดก่อนที่จะมีการออกกฎกระทรวง โดยจะกำหนดให้สามารถดำเนินการต่อไปได้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด หรือให้ระงับการดำเนินกิจกรรม หรือรื้อถอนสิ่งก่อสร้างที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะโดยได้รับค่าชดเชยตามความเหมาะสม

(5) กำหนดมาตรการคุ้มครองอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควรและเหมาะสมแก่สภาพของพื้นที่นั้น

กฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งจะกำหนดให้ใช้บังคับเป็นการทั่วไปหรือใช้บังคับในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งและจะกำหนดข้อยกเว้นการใช้บังคับทั้งหมดหรือบางส่วนสำหรับกิจกรรมบางประเภทหรือบางพื้นที่ก็ได้

หมวด 8 ความรับผิดทางแพ่งในกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะ

มาตรา 83 ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำโดยผิดกฎหมายทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะหรือใช้ทรัพยากรน้ำสาธารณะโดยไม่มีสิทธิตามกฎหมาย ผู้นั้นกระทำละเมิดต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนต่อรัฐเพื่อการนั้น

ถ้าความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะเกิดจากวัตถุหรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายหรือเป็นพิษ ผู้ครอบครองหรือควบคุมวัตถุหรือสิ่งอื่นใดนั้นต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น แม้มิได้เกิดขึ้นโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้น เกิดจากเหตุสุดวิสัย หรือเป็นการกระทำตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่

ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรานี้หมายรวมถึง

(1) ค่าดำเนินงานต่าง ๆ ของรัฐในการประเมินความเสียหายและประเมินค่าใช้จ่ายในการเยียวยาผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะ สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ และสุขภาพของบุคคล

(2) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการกำจัด เคลื่อนย้ายสิ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือกระทำให้สิ่งนั้นหมดสภาพความเป็นอันตรายหรือความเป็นพิษ ตลอดจนการนำอาของนั้นมาเก็บ กัก หรือรักษาไว้

(3) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการทำให้ทรัพยากรน้ำสาธารณะกลับคืนสู่สภาพเดิม

(4) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการช่วยเหลือเยียวยาบุคคลหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่นเนื่องในความเสียหายนั้น

(5) ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่รัฐได้จ่ายไปในการดำเนินการใด ๆ เพื่อให้ได้รับค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมาย เช่น ค่าใช้จ่ายที่รัฐจ่ายเป็นค่าทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ค่าใช้จ่ายในการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินคดีในศาล และค่าธรรมเนียมศาล

(6) มูลค่าของทรัพยากรน้ำสาธารณะที่ต้องเสียหายหรือถูกใช้ไปโดยไม่มีสิทธิตามกฎหมาย

(7) ค่าเสียหายที่เกิดจากการใช้งบประมาณของรัฐหรือจากแหล่งเงินทุนอื่น เพื่อใช้ในการบำบัดฟื้นฟูและบูรณะความเสียหายของทรัพยากรน้ำสาธารณะให้กลับคืนสู่สภาพเดิม

(8) ค่าเสียโอกาสในการนำงบประมาณหรือเงินทุนที่ใช้ตาม (7) ไปลงทุนในโครงการอื่นของรัฐเพื่อสังคมโดยรวม

(9) ค่าเสียหายต่อเนื่องอื่น ๆ อันพึงจะเกิดในอนาคต

ให้กรมทรัพยากรน้ำหรือหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบควบคุมดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรน้ำสาธารณะ แล้วแต่กรณี เป็นตัวแทนของรัฐในการฟ้องคดีเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะตามมาตรานี้ โดยให้พนักงานอัยการมีหน้าที่และอำนาจดำเนินคดีในศาลตามที่กรมทรัพยากรน้ำหรือหน่วยงานรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวมีคำขอ

มาตรา 84 ในกรณีที่ผู้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะได้กระทำตามคำสั่งที่ออกตามมาตรา 79 วรรคสอง และมีผลเป็นการขจัดหรือบรรเทาความเสียหาย และทำให้ทรัพยากรน้ำสาธารณะกลับคืนสู่สภาพเดิมหรือใกล้เคียงกับสภาพเดิม หรือเหมาะสมจะใช้ประโยชน์ ให้มีผลเป็นการลดจำนวนค่าสินไหมทดแทนตามส่วนที่ได้กระทำ

2.2.4 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548

ข้อ 3 ให้ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์ พ.ศ. 2539

2.2.5 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ด้านที่ 5 การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยวางระบบบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการให้มีประสิทธิภาพใน ๒๕ ลุ่มน้ำ ทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน เน้นการปรับระบบการบริหารจัดการอุทกภัยอย่างบูรณาการ ให้มีแหล่งกักเก็บน้ำต้นทุนและแหล่งชะลอน้ำที่เพียงพอเพิ่มขีดความสามารถในการเก็บกักน้ำและเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ และการผันน้ำ โดยขุดลอกร่องน้ำและแหล่งน้ำเพื่อแก้ปัญหาอุทกภัย ภัยแล้ง ควบคู่กับแผนงานกำหนดพื้นที่รับน้ำนอง และการพัฒนาคลังข้อมูล ระบบพยากรณ์และการเตือนภัย และแผนงานเผชิญเหตุเฉพาะพื้นที่ ตลอดจนการปรับปรุงองค์กรและกฎหมายรวมทั้งการสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ

2.2.6 แผนปฏิรูปประเทศ

ข้อย่อย 1.4 เป้าหมาย ข้อ (4) มีระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนตามแนวทางประชารัฐ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก โดยยึดถือผลประโยชน์ของประเทศ

ความเชื่อมโยงการวางแผนหลักการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาแหล่งน้ำทุกขนาด โดยกระบวนการมีส่วนร่วม

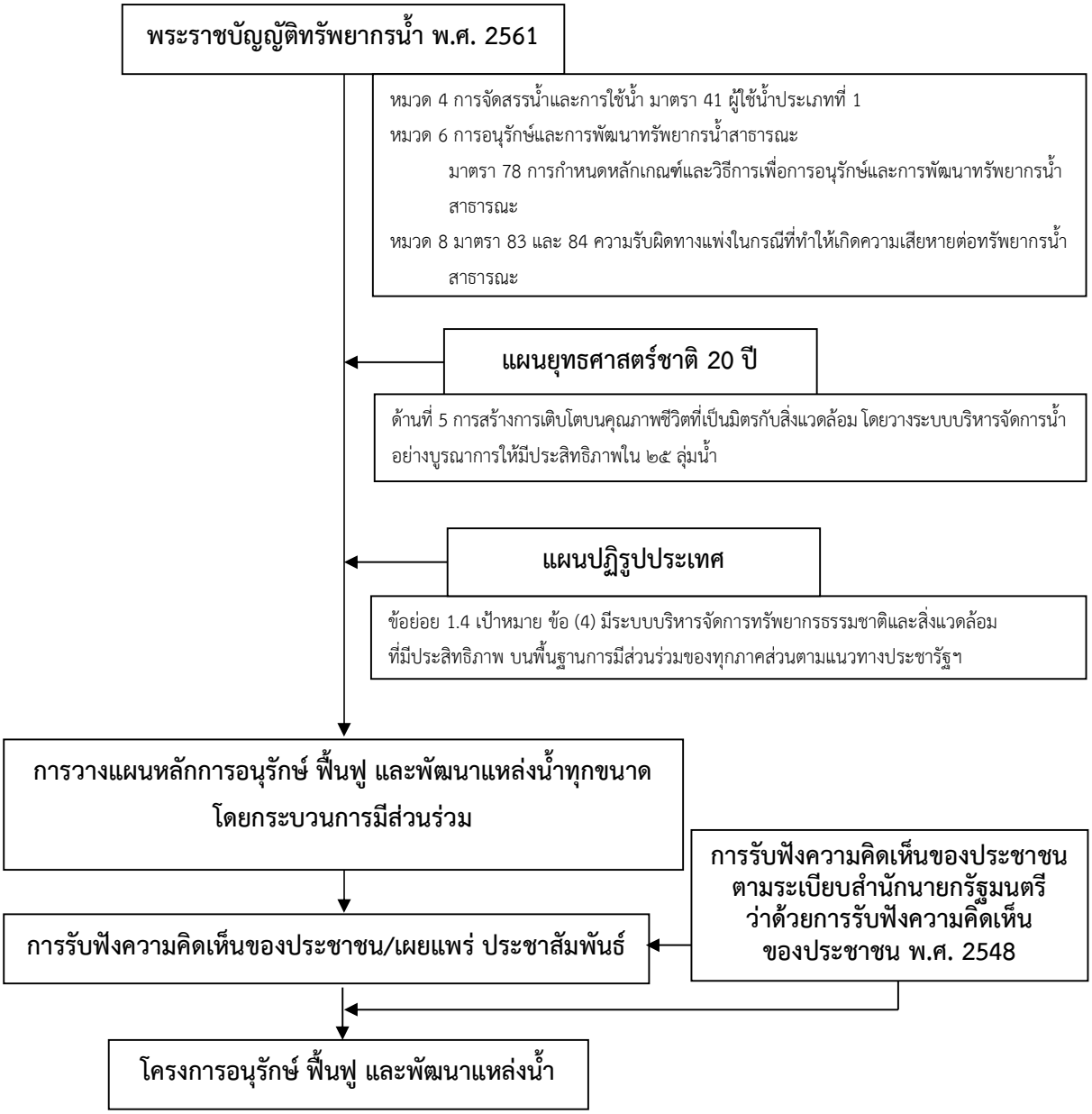

2.3 บทบาทหน่วยงานของรัฐ

หน่วยงานของรัฐได้แก่ ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นใดของรัฐและรัฐวิสาหกิจมีบทบาทสำคัญดังนี้

1) จะต้องใช้ดุลพินิจว่าโครงการของรัฐนั้นมีผลกระทบกว้างขวาง/รุนแรง และมีความจำเป็นหรือไม่จำเป็นว่าโครงการของรัฐนั้นจะต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือไม่

2) จะต้องเผยแพร่ข้อมูลโครงการของรับในกรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่าจะต้องรับฟังความเห็นของประชาชน เช่น ก่อนการสร้างถนน หรือก่อนสร้างฝายน้ำล้น อ่างเก็บน้ำ หน่วยงานนั้นจะต้องมีการเผยแพร่ข้อมูลและดำเนินการรับฟังความคิดเห็น โดยมุ่งให้ประชาชนมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโครงการ และรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนรวมทั้งความเดือดร้อน หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่ประชาชน

3) กรณีต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนสิ่งที่หน่วยงานของรัฐต้องทำมีดังนี้

(1) ประกาศรายละเอียดของการรับฟัง ได้แก่ วิธีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ระยะเวลา สถานที่ และรายละเอียดอื่น ๆ ที่เพียงพอแก่ประชาชน

(2) สรุปผลการรับฟัง

(3) ประกาศมาตรการป้องกัน แก้ไข หรือเยียวยา

4) ต้องรับอุทธรณ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กรณีที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ยื่นอุทธรณ์

2.4 บทบาทและสิทธิของประชาชน

ก่อนการดำเนินโครงการของรัฐ ประชาชนมีบทบาทที่สำคัญตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 คือ

1. ประชาชนมีสิทธิรับรู้ข้อมูลโครงการ โดยสามารถดูข้อมูลดังกล่าวจากระบบเครือข่ายสารสนเทศของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี http://www.publicconsultation.opm.go.th หรือสถานที่ที่ปิดประกาศของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบโครงการนั้น หรือสถานที่ที่จะดำเนินโครงการ เมื่อรับรู้โครงการของรัฐแล้วต้องทำความเข้าใจให้ถูกต้องเกี่ยวกับข้อมูลโครงการของรัฐ

2. ก่อนการดำเนินโครงการของรัฐ ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและนำเสนอความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจาการทำโครงการของรัฐ

3. กรณีโครงการของรัฐไม่มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอันหมายถึงผู้ซึ่งอาจได้รับความเดือดร้อนหรือความเสียหายโดยตรงจากการดำเนินการของรัฐ สามารถร้องขอต่อผู้มีอำนาจสั่งให้รับฟังความคิดเห็นของประชาชนดังนี้

3.1 โครงการราชการส่วนกลาง ร้องต่อรัฐมนตรีเจ้าสังกัด

3.2 โครงการราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ร้องต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

3.3 โครงการราชการกรุงเทพมหานคร ร้องต่อผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

3.4 ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีสิทธิที่จะฟ้องร้องศาลปกครองใน กรณี

- หน่วยงานของรัฐไม่เผยแพร่ข้อมูลโครงการของรัฐ ถือว่าไม่ปฏิบัติตามระเบียบ
- กรณีมีการเผยแพร่ข้อมูลโครงการของรัฐและโครงการดังกล่าวมีผลกระทบรุนแรงแต่ไม่รับฟังความคิดเห็นของประชาชน ถือว่าไม่ปฏิบัติตามระเบียบ

3.5 หลังจากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนแล้ว ประชาชนมีสิทธิรับรู้การประกาศสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนได้ในระบบเครือข่ายสารสนเทศที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจัดให้มีขึ้น http://www.publicconsultation.opm.go.th หรือสถานที่ปิดประกาศของหน่วยงานและสถานที่ดำเนินโครงการ

2.5 หลักเกณฑ์ในการเข้าถึงสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรมทรัพยากรน้ำ ได้จำแนกระยะในการเข้าถึงสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนงานการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ออกเป็น 4 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การกำหนดโครงการ (Identification, Investigation and Selection Phase) หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณากำหนดโครงการของกรมทรัพยากรน้ำ การศึกษาเบื้องต้น การศึกษาความเหมาะสม การศึกษาผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม

ระยะที่ 2 ก่อนดำเนินการก่อสร้าง (Pre-Construction Phase) หมายถึง กระบวนการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้านการสำรวจภูมิประเทศ สำรวจปถพีและธรณีวิทยา ออกแบบทางวิศวกรรม และจัดหาที่ดินเพื่อก่อสร้าง

ระยะที่ 3 ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง (Construction Phase) หมายถึง การส่งเสริมให้ประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินโครงการของกรมทรัพยากรน้ำ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนงานก่อสร้าง ตั้งแต่ระยะเตรียมการก่อสร้าง ระยะดำเนินการก่อสร้าง จนการดำเนินโครงการก่อสร้างแล้วเสร็จ เพื่อให้ทราบความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากประชาชน เป็นการป้องกันปัญหาความขัดแย้งของประชาชนในพื้นที่ และดำเนินการส่งมอบโครงการโดยมีประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนรวม

ระยะที่ 4 หลังดำเนินการก่อสร้าง (Operation and Maintenance Phase) หมายถึง การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และการบำรุงรักษาโครงการของกรมทรัพยากรน้ำที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ผ่านกระบวนการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ เข้าร่วมเป็นเครือข่ายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยกรมทรัพยากรน้ำดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับเครือข่าย การกระจายองค์ความรู้ และส่งต่อแนวคิดการพัฒนาประเทศโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน แบบประชารัฐร่วมใจ สู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

บทที่ 3

การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548

3.1 หน้าที่และวิธีการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐในการเผยแพร่ข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

"โครงการของรัฐ" (ตามระเบียบฯ ข้อ 4)

กรณีหน่วยงานของรัฐจะต้องปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 จะต้องเป็นการดำเนินการ **"โครงการของรัฐ"** ดังนี้

1) เป็นการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ หมายถึง เป็นโครงการที่ดำเนินการโดยกรมทรัพยากรน้ำ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ หน่วยงานของรัฐอื่น ๆ

2) เป็นโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจหรือสังคม เช่น การสร้างเขื่อน สร้างถนน สร้างอ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

3) หน่วยงานของรัฐเป็นผู้กำกับการเอง หรือให้สัมปทาน หรืออนุญาตให้บุคคลอื่นทำ เช่น บริษัท ก. ได้รับสัมปทานการก่อสร้างประปาจากกรมทรัพยากรน้ำ ซึ่งเป็นเจ้าของโครงการ เป็นต้น

4) เกิดผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย วิถีชีวิต หรือส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น

3.1.1 ก่อนเริ่มโครงการของรัฐ

ก่อนเริ่มโครงการของรัฐ คือ ตั้งแต่คิดริเริ่มโครงการ หน่วยงานของรัฐจะต้องเผยแพร่ข้อมูลให้กับประชาชนทราบและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือหลายวิธีก็ได้ เช่น การสำรวจความคิดเห็นหรือการปรึกษาหารือคนในชุมชน เป็นต้น (ตามระเบียบฯ ข้อ 5 วรรคแรก)

3.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการของรัฐที่หน่วยงานของรัฐต้องเผยแพร่แก่ประชาชน อย่างน้อยจะต้องประกอบไปด้วย (ตามระเบียบฯ ข้อ 7) ดังต่อไปนี้

1) เหตุผลความจำเป็น และวัตถุประสงค์ของโครงการ **(ระบุ รายละเอียดของโครงการของรัฐ)**

2) สาระสำคัญของโครงการ **(ระบุ ลักษณะรายละเอียดของโครงการ)**

3) ผู้ดำเนินการ **(ระบุ ผู้รับผิดชอบ หน่วยงานหรือบุคคลที่หน่วยงานมอบหมายให้รับผิดชอบ)**

4) สถานที่ที่จะดำเนินการ **(ระบุ สถานที่ที่จะดำเนินโครงการของรัฐ)**

5) ขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการ **(ระบุ ขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินการของโครงการก่อสร้าง/โครงการปรับปรุง ฟื้นฟู ฯลฯ)**

6) ผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการ **(ระบุ ผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการที่จะดำเนินการก่อสร้าง/โครงการปรับปรุง ฟื้นฟู ฯลฯ)**

7) ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแก่ประชาชน รวมทั้งมาตรการป้องกัน แก้ไข หรือเยียวยา

8) ประมาณการค่าใช้จ่ายและที่มาของเงิน **(ระบุ งบประมาณโครงการของรัฐ และที่มาของงบประมาณ เช่น งบประมาณปี .....จากงบลงทุนค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง กรมทรัพยากรน้ำ จำนวน.....บาท)**

3.1.3 โครงการของรัฐที่จะต้องเผยแพร่ข้อมูลดังนี้

โครงการของรัฐ ที่จะต้องเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบนั้นจะต้องเป็นโครงการที่เป็นการดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐ เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจหรือสังคมโดยที่หน่วยงานของรัฐอาจเป็นผู้ดำเนินการเอง หรือให้สัมปทาน หรืออนุญาตให้บุคคลอื่นทำ เช่น การสร้างถนน การสร้างเขื่อน การก่อสร้างฝายน้ำล้น อ่างเก็บน้ำและระบบส่งน้ำเป็นต้น และโครงการนั้นจะต้องเป็นโครงการที่มีผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขอนามัย วิถีชีวิต หรือส่วนได้ส่วนเสียกับชุมชนท้องถิ่น

3.1.4 วัตถุประสงค์ของการเผยแพร่ข้อมูลในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

1) เพื่อให้ประชาชนทราบและรับรู้ข้อมูลโครงการของรัฐ

2) เพื่อให้ประชาชนเข้าใจโครงการของรัฐ

3) เพื่อให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของตนเกี่ยวกับโครงการของรัฐ

3.1.5 วิธีการเผยแพร่ข้อมูลของรัฐแก่ประชาชน

1) <u>ให้หน่วยงานของรัฐประกาศเผยแพร่ข้อมูลโครงการของรัฐแก่ประชาชนในระบบเครือข่ายสารสนเทศที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจัดให้มีขึ้นได้ที่</u> http://www.publicconsultation.opm.go.th โดยหน่วยงานของรัฐสามารถนำเข้าข้อมูลในระบบดังกล่าวได้ด้วยตนเอง โดยใช้ชื่อผู้ใช้งาน (User name) และรหัสผ่าน (Password) ของหน่วยงาน เพื่อประชาชนสามารถเข้าไปดูข้อมูลโครงการดังกล่าวได้

2) ในการเผยแพร่ด้วยวิธีอื่น ๆ ให้เป็นดุลพินิจของหน่วยงานของรัฐที่จะกำหนดวิธีเผยแพร่ ซึ่งควรจะเป็นวิธีการที่เพียงพอที่จะให้ประชาชนได้รับทราบและมีความเข้าใจที่ถูกต้อง เช่น ปิดประกาศที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ว่าการอำเภอ สถานที่ที่จะก่อสร้างหรือดำเนินการโครงการนั้น ๆ หรือแจกแผ่นพับต่าง ๆ ซึ่งการเผยแพร่จะต้องเป็นที่เพียงพอที่คนในชุมชนหรือประชาชนจะเข้าใจและทราบข้อมูลเป็นต้น

3.1.6 กรณีที่หน่วยงานของรัฐจะต้องดำเนินการในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐจะต้องดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน มีดังนี้

1) กรณีโครงการของรัฐที่มีผลกระทบอย่างกว้างขวางแต่ไม่รุนแรง (ตามระเบียบฯ ข้อ 5 วรรคแรก) หมายถึง โครงการที่เกิดผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย วิถีชีวิตหรือส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น เช่น โครงการสร้างคันกั้นน้ำ โครงการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวม

- หน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการพิจารณาแล้ว เห็นควรให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

- ผู้มีอำนาจสั่งการให้หน่วยงานของรับรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนเริ่มดำเนินการโครงการตามผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร้องขอ

2) กรณีโครงการของรัฐที่มีผลกระทบอย่างรุนแรง (ตามระเบียบฯ ข้อ 5 วรรคสอง) หมายถึง โครงการที่เกิดผลกระทบทันทีอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง รวมทั้งกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตปกติของประชาชนในพื้นที่

- ต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนเริ่มดำเนินโครงการเสมอ

3.1.7 วัตถุประสงค์ของการรับฟังความคิดเห็น

วัตถุประสงค์ในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนมี 2 ประการ คือ

1) เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโครงการของรัฐ

2) เพื่อรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโครงการนั้น รวมทั้งความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่เกิดขึ้น

3.1.8 วิธีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (ตามระเบียบ ข้อ 9)

หน่วยงานของรัฐจะใช้วิธีการอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ดังต่อไปนี้

1) การสำรวจความคิดเห็น ซึ่งอาจทำโดย

(1) การสัมภาษณ์รายบุคคล

(2) การเปิดให้แสดงความคิดเห็น

- ทางไปรษณีย์
- ทางโทรศัพท์
- ทางโทรสาร
- ระบบเครือข่ายสารสนเทศ
- ทางอื่น ๆ

(3) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมารับข้อมูล และแสดงความคิดเห็นต่อหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบโครงการ

(4) การสนทนากลุ่มย่อย

2) การประชุมปรึกษาหารือ ซึ่งอาจทำโดย

(1) การประชาพิจารณ์

(2) การอภิปรายสาธารณะ

(3) การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

(4) การประชุมเชิงปฏิบัติการ

(5) การประชุมระดับตัวแทนของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย

3.1.9 การประกาศให้ประชาชนทราบถึงวิธีการรับฟังความคิดเห็น

1) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องประกาศให้ประชาชนทราบถึง (ตามระเบียบฯ ข้อ 11 วรรคหนึ่ง)

(1) วิธีการรับฟังความคิดเห็น

(2) ระยะเวลา

(3) สถานที่

(4) รายละเอียดอื่นที่เพียงพอแก่การที่ประชาชนจะเข้าใจและสามารถแสดงความคิดเห็นได้

2) ต้องปิดประกาศไว้อย่างเปิดเผย ณ สถานที่ปิดประกาศของหน่วยงานของรัฐ (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ว่าการอำเภอ) และสถานที่ที่จะดำเนินการโครงการเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 15 วัน ก่อนเริ่มดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (ตามระเบียบฯ ข้อ 11 วรรคสอง)

3) ประกาศในระบบเครือข่ายสารสนเทศที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจัดให้ขึ้นที่ http://www.publicconsultation.opm.go.th โดยหน่วยงานของรัฐสามารถนำเข้าข้อมูลในระบบดังกล่าวได้ด้วยตนเอง โดยใช้ชื่อผู้ใช้งาน (User name) และรหัสผ่าน (Password) ของหน่วยงาน **(สรุปต้องประกาศอย่างน้อย 3 สถานที่**

3.1.10 การดำเนินการเมื่อรับฟังความคิดเห็นแล้ว

เมื่อดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนแล้ว จะต้องดำเนินการ ดังนี้

1) หน่วยงานของรัฐจัดทำสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (รายละเอียดแบบรายงานฯ ภาคผนวก)

2) ประกาศไว้อย่างเปิดเผย ณ สถานที่ปิดประกาศของหน่วยงานของรัฐและสถานที่ที่จะดำเนินโครงการ

3) ประกาศในเครือข่ายสารสนเทศที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจัดให้ขึ้นที่ http://www.publicconsultation.opm.go.th และให้ประชาชนทราบภายใน 15 วัน นับแต่วันเสร็จสิ้นการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

3.1.11 ผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ถ้าผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนปรากฏว่า กรณีโครงการใดอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนมากกว่าข้อมูลที่เผยแพร่แก่ประชาชนให้ดำเนินการดังนี้

1) หากดำเนินการต่อไปจะเกิดผลกระทบมากมายและไม่จำเป็น ต้องยกเลิกโครงการ

2) หากความจำเป็นต้องดำเนินโครงการนั้นต่อไป หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการดังนี้ (ตามระเบียบฯ ข้อ 13)

ก) กำหนดมาตรการป้องกัน แก้ไข หรือเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่จะเกิดขึ้นเพิ่มขึ้นตามความเหมาะสมก่อนเริ่มดำเนินโครงการ

ข) ประกาศไว้อย่างเปิดเผย ณ สถานที่ปิดประกาศของหน่วยงานของรัฐ และสถานที่ที่จะดำเนินโครงการ

ค) และประกาศในเครือข่ายสารสนเทศที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจัดให้ขึ้นที่ http://www.publicconsultation.opm.go.th ให้ประชาชนทราบ

กระบวนการวางแผนหลักการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาแหล่งน้ำทุกขนาด โดยกระบวนการมีส่วนร่วม

<u>ผู้รับผิดชอบ</u> หน่วยงานในพื้นที่ (โครงการในการดำเนินการของกรมทรัพยากรน้ำ)

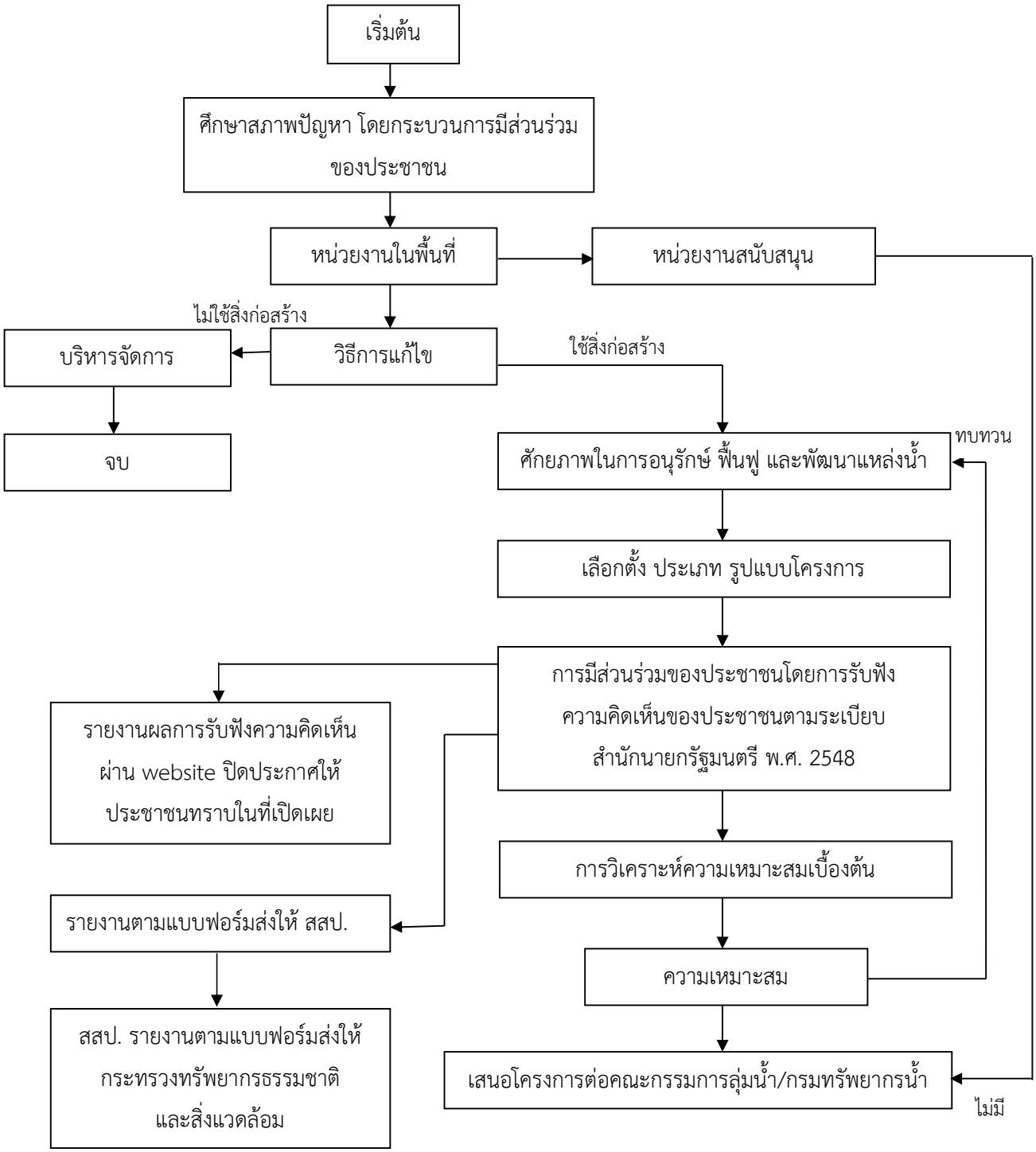

บทที่ 4

ภาคผนวก แนวทางการรายงานผลการดำเนินการ

4.1 แบบรายงานโครงการของรัฐ

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548
ชื่อหน่วยงาน กรมทรัพยากรน้ำ

1. ชื่อโครงการ **(ระบุชื่อโครงการก่อสร้าง เช่น โครงการอนุรักษ์ ฟื้นฟู แหล่งน้ำ.....)**
   1.1 ชื่อภาษาไทย
   1.2 ชื่อภาษาอังกฤษ
2. วัตถุประสงค์ของโครงการ **(ของโครงการก่อสร้าง)**
3. สาระสำคัญ **(รายละเอียดโครงการพอสังเขป)**
4. ผู้ดำเนินการ **(เจ้าของโครงการ.....สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค.....)**
5. เจ้าหน้าที่บันทึกโครงการ **(ผู้บันทึกโครงการลงเว็บไซต์)**
   5.1 ชื่อ – สกุล
   5.2 ตำแหน่ง
   5.3 หน่วยงานย่อย
   5.4 โทรศัพท์
   5.5 E – mail
6. สถานที่จะดำเนินโครงการ
   6.1 เฉพาะจังหวัด/ทั่วประเทศ
   6.2 จังหวัด.....อำเภอ.....ตำบล.....
7. ขั้นตอนดำเนินงาน **(กระบวนการในการก่อสร้าง หรือปรับปรุง ฟื้นฟู ฯลฯ)**
8. ระยะเวลาดำเนินการ
   8.1 เริ่มต้นโครงการ...../...../.....
   8.2 สิ้นสุดโครงการ...../...../.....
9. ผลผลิต
10. ผลลัพธ์
11. ผลกระทบ
   11.1 ต่อประชาชนในพื้นที่
   11.2 ต่อประชาชนทั่วไป

12.มาตรการป้องกันผลกระทบ

12.1 ต่อประชาชนในพื้นที่

12.2 ต่อประชาชนทั่วไป

13. ประมาณการค่าใช้จ่าย

13.1 จำนวนเงิน.....บาท **(งบประมาณก่อสร้าง/ปรับปรุง ฟื้นฟู ฯลฯ)**

13.2 ที่มาของเงิน **(เช่น กรมทรัพยากรน้ำ งบลงทุน.....)**

14. สอบถามข้อมูลได้ที่

14.1 ชื่อ – สกุล **(ผู้รับผิดชอบโครงการที่สามารถให้รายละเอียดโครงการได้)**

14.2 ตำแหน่ง

14.3 หน่วยงานย่อย

14.4 โทรศัพท์

14.5 E – mail

15. การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

15.1 รับฟังความคิดเห็นแล้วเมื่อวันที่.....

15.1.1 วิธีการ

15.1.2 วันที่เริ่มต้น

15.1.3 วันที่สิ้นสุด

15.1.4 สถานที่

15.1.5 รายละเอียดอื่นๆ

16. สรุปผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

4.2 ตัวอย่างแบบสอบถามการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

แบบสอบถามการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ในพื้นที่โครงการ.....

วันที่.....

ณ.....

เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินโครงการก่อสร้าง ปรับปรุงและฟื้นฟูแหล่งน้ำ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ดำเนินโครงการฯ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค.....กรมทรัพยากรน้ำ จึงขอความร่วมมือท่านในการตอบแบบสอบถาม

โดยขีดเครื่องหมาย ✓ลงในช่อง ☐ ตามความเป็นจริง

1. การเผยแพร่ข้อมูล

	เห็นด้วย	**ไม่เห็นด้วย**
1.1 เหตุผลความจำเป็นและวัตถุประสงค์ของโครงการ	☐	☐
1.2 สาระสำคัญของโครงการ	☐	☐
1.3 ผู้ดำเนินการ	☐	☐
1.4 สถานที่ที่จะดำเนินการ	☐	☐
1.5 ขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการ	☐	☐
1.6 ผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการ	☐	☐
1.7 ผลกระทบ/มาตรการป้องกัน	☐	☐
1.8 งบประมาณ	☐	☐

2. การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ผลกระทบ

☐ ไม่มี ☐ มี (☐ ที่ดิน ☐ สิ่งปลูกสร้าง)

☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

การดำเนินโครงการ

☐ เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วย

3. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

4.3 ตัวอย่างแบบรายงานการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

สรุปผลการดำเนินงานการรับฟังความคิดเห็นประชาชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี 2548 ปีงบประมาณ

สังกัด..

ลำดับที่	ชื่อโครงการ	ที่ตั้งโครงการ	โครงการดำเนินการ		วัตถุประสงค์โครงการ	งบประมาณโครงการ	สรุปผลการดำเนินงานการรับฟังความคิดเห็นประชาชนตามระเบียบฯ							
							งบประมาณ/ วิธีการ		ครั้งที่	วัน เดือน ปี (ที่ดำเนินการ)	สถานที่ดำเนินการ	จำนวนผู้เข้าร่วม	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ
			ปี	ปี			วิธีการ	คชจ/การรับฟัง						

ผู้ประสานงาน ....

โทร. ....

4.4 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548

หน้า ๒๕

เล่ม ๑๒๒ ตอนพิเศษ ๕๕ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๔๘

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

พ.ศ. ๒๕๔๘

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่หน่วยงานของรัฐและประชาชน รวมตลอดทั้งเป็นแนวทางในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการโครงการของรัฐอย่างกว้างขวาง

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘"

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์ พ.ศ. ๒๕๓๙

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

"โครงการของรัฐ" หมายความว่า การดำเนินโครงการของหน่วยงานของรัฐอันเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจหรือสังคม ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐหรือโดยวิธีการให้สัมปทานหรืออนุญาตให้บุคคลอื่นทำ ทั้งนี้ บรรดาที่มีผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย วิถีชีวิต หรือส่วนได้เสียเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น

"หน่วยงานของรัฐ" หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นใดของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ

"ผู้มีส่วนได้เสีย" หมายความว่า ผู้ซึ่งอาจได้รับความเดือดร้อนหรือความเสียหายโดยตรงจากการดำเนินงานตามโครงการของรัฐ

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวง และให้หมายรวมถึงนายกรัฐมนตรีในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชาของสำนักนายกรัฐมนตรีและส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรมซึ่งไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง

ข้อ ๕ ก่อนเริ่มดำเนินการโครงการของรัฐ หน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการต้องจัดให้มีการเผยแพร่ข้อมูลตามข้อ ๗ ให้ประชาชนทราบ และจะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีตามข้อ ๙ ด้วยก็ได้

หน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการของรัฐที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อประชาชนเป็นส่วนรวมต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีตามข้อ ๙ ก่อนเริ่มดำเนินการ

ข้อ ๖ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐมิได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนเริ่มดำเนินการโครงการของรัฐตามข้อ ๕ วรรคหนึ่ง เมื่อผู้มีส่วนได้เสียร้องขอ รัฐมนตรีสำหรับราชการส่วนกลาง ผู้ว่าราชการจังหวัดสำหรับราชการส่วนภูมิภาคหรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสำหรับราชการของกรุงเทพมหานคร จะสั่งหน่วยงานของรัฐให้รับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนก็ได้ ในกรณีเช่นนั้นให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยเร็ว

ข้อ ๗ ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการของรัฐที่หน่วยงานของรัฐต้องเผยแพร่แก่ประชาชนอย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้อมูลดังต่อไปนี้

(๑) เหตุผลความจำเป็น และวัตถุประสงค์ของโครงการ

(๒) สาระสำคัญของโครงการ

(๓) ผู้ดำเนินการ

(๔) สถานที่ที่จะดำเนินการ

(๕) ขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการ

(๖) ผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการ

(๗) ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแก่ประชาชนที่อยู่อาศัยหรือประกอบอาชีพอยู่ในสถานที่ที่จะดำเนินโครงการและพื้นที่ใกล้เคียง และประชาชนทั่วไป รวมทั้งมาตรการป้องกัน แก้ไข หรือเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากผลกระทบดังกล่าว

(๘) ประมาณการค่าใช้จ่าย ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐจะเป็นผู้ดำเนินโครงการของรัฐเองให้ระบุที่มาของเงินที่จะนำมาใช้จ่ายในการดำเนินโครงการนั้นด้วย

ให้หน่วยงานของรัฐประกาศข้อมูลที่ต้องเผยแพร่แก่ประชาชนตามวรรคหนึ่งในระบบเครือข่ายสารสนเทศที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจัดให้มีขึ้นตามระเบียบนี้ด้วย

ข้อ ๘ ในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หน่วยงานของรัฐต้องมุ่งให้ประชาชนมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโครงการของรัฐ และรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโครงการนั้น รวมตลอดทั้งความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่ประชาชนด้วย

หน่วยงานของรัฐจะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนไปพร้อมกับการเผยแพร่ข้อมูลแก่ประชาชนก็ได้

ข้อ ๙ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามข้อ ๘ อาจใช้วิธีการอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังต่อไปนี้

(๑) การสำรวจความคิดเห็น ซึ่งอาจทำโดยวิธีดังต่อไปนี้

(ก) การสัมภาษณ์รายบุคคล

(ข) การเปิดให้แสดงความคิดเห็นทางไปรษณีย์ ทางโทรศัพท์หรือโทรสาร ทางระบบเครือข่ายสารสนเทศ หรือทางอื่นใด

(ค) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมารับข้อมูลและแสดงความคิดเห็นต่อหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบโครงการ

(ง) การสนทนากลุ่มย่อย

(๒) การประชุมปรึกษาหารือ ซึ่งอาจทำได้โดยวิธีดังต่อไปนี้

(ก) การประชาพิจารณ์

(ข) การอภิปรายสาธารณะ

(ค) การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

(ง) การประชุมเชิงปฏิบัติการ

(จ) การประชุมระดับตัวแทนของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสีย

(๓) วิธีอื่นที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด

ข้อ ๑๐ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่าการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยวิธีอื่นนอกจากที่กำหนดไว้ในข้อ ๙ จะทำให้การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนบรรลุวัตถุประสงค์ตามข้อ ๘ หน่วยงานของรัฐจะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยวิธีนั้นก็ได้ แต่เมื่อดำเนินการแล้ว ให้แจ้งสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีทราบด้วย

ข้อ ๑๑ ในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หน่วยงานของรัฐต้องประกาศให้ประชาชนทราบถึงวิธีการรับฟังความคิดเห็น ระยะเวลา สถานที่ ตลอดจนรายละเอียดอื่นที่เพียงพอแก่การที่ประชาชนจะเข้าใจและสามารถแสดงความคิดเห็นได้

ประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้ปิดไว้โดยเปิดเผย ณ สถานที่ปิดประกาศของหน่วยงานของรัฐและสถานที่ที่จะดำเนินโครงการของรัฐนั้นเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนเริ่มดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และให้ประกาศในระบบเครือข่ายสารสนเทศที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจัดให้มีขึ้นตามระเบียบนี้ด้วย

ข้อ ๑๒ เมื่อดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐจัดทำสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และประกาศให้ประชาชนทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่เสร็จสิ้นการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ให้นำความในข้อ ๑๑ วรรคสอง มาใช้บังคับแก่การประกาศตามข้อนี้โดยอนุโลม

ข้อ ๑๓ เมื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนแล้วปรากฏว่าการดำเนินโครงการของรัฐโครงการใดอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนมากกว่าข้อมูลที่เผยแพร่แก่ประชาชนตามข้อ ๗ (๗) ถ้ายังมีความจำเป็นต้องดำเนินโครงการดังกล่าวต่อไป หน่วยงานของรัฐต้องกำหนดมาตรการป้องกันแก้ไข หรือเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากผลกระทบดังกล่าวเพิ่มขึ้นตามความเหมาะสมก่อนเริ่มดำเนินการโครงการของรัฐนั้นและประกาศให้ประชาชนทราบ

ให้นำความในข้อ ๑๑ วรรคสอง มาใช้บังคับแก่การประกาศตามข้อนี้โดยอนุโลม

ข้อ ๑๔ ระเบียบนี้ไม่ใช้บังคับแก่

(๑) โครงการของรัฐที่กฎหมายบัญญัติวิธีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หรือผู้มีส่วนได้เสียไว้เป็นการเฉพาะ

(๒) โครงการของรัฐที่เริ่มดำเนินการไปแล้วก่อนวันที่ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับ

ข้อ ๑๕ ให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีมีหน้าที่กำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และแนะนำหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการตามระเบียบนี้ รวมทั้งให้มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำและเผยแพร่แนวทางการเผยแพร่ข้อมูลและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนให้หน่วยงานของรัฐทราบ โดยจะจัดให้มีการสัมมนาหรือฝึกอบรมเป็นครั้งคราวด้วยก็ได้

(๒) ศึกษาหรือวิจัยเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการให้ข้อมูลและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

(๓) จัดทำและพัฒนาฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และระบบเครือข่ายสารสนเทศเพื่อประโยชน์ในการประกาศ รวบรวม และให้บริการข้อมูลที่เผยแพร่แก่ประชาชนและข้อมูลเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามระเบียบนี้

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจะเชิญผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการให้ข้อมูลและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนมาให้ข้อมูล ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะด้วยก็ได้

ข้อ ๑๖ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๘
พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร
นายกรัฐมนตรี